

לפי דעתו של בן

רש"י שמות פרק יג פסוק יד

מה זאת - זה תינוק טפש שאינו יודע להעמיק שאלתו וסותם ושואל מה זאת, ובמקום אחר הוא אומר (דברים ו כ) מה העדות והחקים והמשפטים וגוי, הרי זאת שאלת בן חכם. דברה תורה כנגד ארבעה בניס, רשע ושאינו יודע לשאול והשואל דרך סתומה והשואל דרך חכמה

רש"י שמות פרק יג פסוק ה

את העבדה הזאת - של פסח. והלא כבר נאמר למעלה (יב כה) והיה כי תבואו אל הארץ וגוי, ולמה חזר ושנאה, בשביל דבר שנתחדש בה. בפרשה ראשונה נאמר (שם כו) והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם, בבן רשע הכתוב מדבר שהוציא את עצמו מן הכלל, וכאן (פסוק ח) והגדת לבנך, בבן שאינו יודע לשאול, והכתוב מלמדך שתפתח לו אתה בדברי אגדה המושכין את הלב.

תלמוד ירושלמי פסחים י, הלכה ד' דף ע, א וב'; פרק י הלכה ד

משנה. מזגו לו כוס שני וכאן הבן שואל; אם אין דעת בבן לשאול, אביו מלמדו 'מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אנו מטבילין פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה והלילה הזה כולו מצה שבכל הלילות אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל והלילה הזה כולו צלי, ולפי דעתו של בן אביו מלמדו, מתחיל בגנות ומסיים בשבח ודורש מ'ארמי אובד אבי' עד שהוא גומר כל הפרשה.

גמרא דף ע, ב פרק י הלכה ד גמרא תני ר' חייא: כנגד ארבעה בניס דיברה תורה; בן חכם, בן רשע, בן טיפש, בן שאינו יודע לשאול.

בן חכם מהו אומר? (דברים ו) 'מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אותנו' אף אתה אמור לו (שמות יג) 'בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים'.

בן רשע מהו אומר? (שמות יב) 'מה העבודה הזאת לכם?' מה הטורח הזה שאתם מטריחין עלינו בכל שנה ושנה? מכיוון שהוציא את עצמו מן הכלל, אף אתה אמור לו (שם) 'בעבור זה עשה ה' לי - לי עשה, לאותו האיש לא עשה; אילו היה אותו האיש במצרים, לא היה ראוי להיגאל משם לעולם.

טיפש מהו אומר? (שם) 'מה זאת?' אף את למדו הלכות הפסח, שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, שלא יהא עומד מחבורה זו ונכנס לחבורה אחרת.

בן שאינו יודע לשאול, את פתח לו תחילה. א"ר יוסה: מתניתא אמרה כן 'אם אין דעת בבן אביו מלמדו'.

מכילתא בא פרשה יח

"מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אותנו?"

נמצאת אתה אומר ארבעה בניס הם: אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול. **חכם** - מה הוא אומר? 'מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' א-להינו אותנו'.

אף אתה פתח לו בהלכות הפסח: אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. **רשע** - מה הוא אומר? 'מה העבודה הזאת לכם' - ולא לו, ולפי שהוציא עצמו מן הכלל וכפר בעיקר, אף אתה הקהה את שיניו, ואמור לו: 'בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים' - לי ולא לך. **אילו** היית שם לא היית נגאל.

תם - מה הוא אומר? 'מה זאת. ואמרת אליו בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים'.
ושאינו יודע לשאול - את פתח לו, שנאמר' והגדת לבנך ביום ההוא וגו'"""

משך חכמה (רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק (1843-1926, ד באלול ה'תרפ"ו) מגדולי רבני מזרח אירופה בתקופה שקודם השואה. ספריו החשובים הם "אור שמח" על הרמב"ם ואחרי פטירתו פורסמו חידושיו לתורה "משך חוכמה" ("משך" הם ראשי התבות של שמו). נולד בעיר בוטרימוניס באזור וילנה בליטא.

התבונן נא שבכל הבנים כתיב, כי ישאלך בנך לאמר, לבד בהבן הרשע כתיב והיה כי יאמרו אליכם בניכם, ולא כתיב לאמר, והוא על פי דרשת הספרי ואתחנן³²² לאמר השיבני תשובה כו'. והנה החכם ששואל מה העדות, והתם ששואל מה זאת, רצונם לדעת ולשמוע תשובה, כי אותה הם מבקשים. לא כן הרשע, ששאלתו מה העבודה הזאת לכם, הוא רק לועג על העבודה, שלדעתו הוא דבר בטל ואין רצונו בתשובה להוסיף דעה, כי לא יחפוץ כסיל בתבונה, ורצונו הוא שיהיה הקושיא אלומה כדי שיהיה הלעג חזק ולכן לא כתיב כאן לא שאלה ולא לאמר, ודו"ק.

תהא שמאל דוחה וימין מקרבת

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קז עמוד ב

תנו רבנן: לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת.

לא כאלישע שדחפו לגחזי בשתי ידים, ולא כיהושע בן פרחיא שדחפו לישו הנוצרי בשתי ידיו.

יהושע בן פרחיה מאי היא?

כדקטליניהו ינאי מלכא לרבנן אזל יהושע בן פרחיה וישו לאלכסנדריא של מצרים.

כי הוה שלמא, שלח ליה שמעון בן שטח מיני ירושלים עיר הקדש ליכי אלכסנדריה של מצרים אחותי, בעלי שרוי בתוכך ואנכי יושבת שוממה.

קם אתא ואתרמי ליה ההוא אושפיזא, עבדו ליה יקרא טובא.

אמר (יהושע בן פרחיה): כמה יפה אכסניא זו.

אמר ליה (ישו הנוצרי): רבי, עיניה טרוטות.

אמר ליה: רשע! בכך אתה עוסק? אפיק ארבע מאה שיפורי ושמתייה.

אתא לקמיה כמה זימנין, אמר ליה: קבלן!

לא הוי קא משגח ביה.

יומא חד הוה קא קרי קריאת שמע, אתא לקמיה.

סבר לקבולי, אחוי ליה בידיה.

הוא סבר: מידחא דחי לי. אזל זקף לבינתא והשתחוה לה.

אמר ליה: הדר בך!

אמר ליה: כך מקובלני ממך: כל החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה.

ואמר מר: ישו כישף והסית והדיח את ישראל

Talmud Sanhedrin 107b, Sotah 47a

What of R. Yehoshua Ben Perachiah?

When John [Hyrcanus] the king killed the rabbis, R. Yehoshua Ben Perachiah [and Yeshu] went to Alexandria of Egypt. When there was peace, Shimon Ben Shetach sent to him "From me [Jerusalem] the holy city to you Alexandria of Egypt. My husband remains in your midst and I sit forsaken."

[R. Yehoshua Ben Perachiah] left and arrived at a particular inn and they showed him great respect. He said: How beautiful is this inn [Achsania, which also means innkeeper].

[Yeshu] said: Rabbi, she has narrow eyes.

[R. Yehoshua Ben Perachiah] said to him: Wicked one, this is how you engage yourself?

[R. Yehoshua Ben Perachiah] sent out four hundred trumpets and excommunicated him.

[Yeshu] came before [R. Yehoshua Ben Perachiah] many times and said: Accept me. But [R. Yehoshua Ben Perachiah] paid him no attention.

One day [R. Yehoshua Ben Perachiah] was reciting Shema [during which one may not be interrupted]. [Yeshu] came before him. He was going to accept [Yeshu] and signalled to [Yeshu] with his hand. [Yeshu] thought that [R. Yehoshua Ben Perachiah] was repelling him. He went, hung a brick, and bowed down to it.

[Yeshu] said to [R. Yehoshua Ben Perachiah]: You taught me that anyone who sins and causes others to sin is not given the opportunity to repent.

And the master said: Yeshu {the Notzri} practiced magic and deceive and led Israel astray.